

23.03.2004 Salı
Sayı: 25411 (Asıl)

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Milletlerarası Andlaşma

Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Arasında İmzalanan Hukuki ve Ticari Konularda Adli İşbirliği Anlaşması'nın Onaylanması Hakkında Karar

Karar Sayısı: 2004/6988

Bakanlar Kurulundan:

3 Mayıs 2002 tarihinde Bakü'de imzalanan ve 14/1/2004 tarihli ve 5066 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan ekli "Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Arasında Hukuki ve Ticari Konularda Adli İşbirliği Anlaşması'nın onaylanması; Dışişleri Bakanlığı'nın 13/2/2004 tarihli ve KOKD/59680 sayılı yazısı üzerine, 31/5/1963 tarihli ve 244 sayılı Kanununun 3 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 8/3/2004 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Ahmet Necdet SEZER
CUMHURBAŞKANI

Recep Tayyip ERDOĞAN
Başbakan

A.GÜL
Dışişleri Bak. ve
Başb.Yrd.

A.ŞENER
Devlet Bak.ve
Başb.Yrd.

M.A.ŞAHİN
Devlet Bak.ve
Başb.Yrd.

B.ATALAY
Devlet Bakanı

A.BABACAN
Devlet Bakanı

M.AYDIN
Devlet Bakanı

G.AKŞİT
Devlet Bakanı

K.TÜZMEN
Devlet Bakanı

C.ÇİÇEK
Adalet Bakanı

M.V.GÖNÜL
Milli Savunma
Bakanı

A.AKSU
İçişleri Bakanı

K.UNAKITAN
Maliye Bakanı

B.ATALAY
Milli Eğitim Bakanı V.

Z.ERGEZEN
Bayındırlık ve
İskan Bakanı

R.AKDAĞ
Sağlık Bakanı

B.YILDIRIM
Ulaştırma Bakanı

S.GÜÇLÜ
Tarım ve Köyşleri
Bakanı

M.BAŞESGİOĞLU
Çalışma ve Sos.Güv.
Bakanı

A.COŞKUN
Sanayi ve Ticaret
Bakanı

M.H.GÜLER
Enerji ve Tabii
Kaynaklar Bakanı

E.MUMCU
Kültür ve Turizm
Bakanı

O.PEPE
Çevre ve Orman
Bakanı

**Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti
Arasında Hukuki ve Ticari Konularda
Adli İşbirliği Anlaşması**

Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti (bundan böyle "Akit Taraflar" olarak anılacaklardır),

Dostluk bağlarını pekiştirmek ve hukuki ve ticari konularda karşılıklı yardımlaşmayı Akit Tarafların içişlerine karışmama, haklarda eşitlik ve ulusal egemenlik ilkelerine dayanarak kolaylaştırmak arzusu ile,

Hukuki ve Ticari konularda bir karşılıklı yardımlaşma anlaşması akdedilmesine karar vermişler ve aşağıdaki hususlar üzerinde mutabık kalmışlardır:

KISIM I

GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

İşbu Anlaşmanın amacı, bir Akit Tarafın vatandaşlarının, diğer Akit Tarafın adli makamları önündeki hukuki ve ticari işlemlerinde yasal korunması, her iki Akit Tarafın, adli makamlarınca, hukuki ve ticari konularda karşılıklı adli yardım sağlamak üzere işbirliği yapılması ve hukuki ve ticari konularda mahkeme kararlarının tanınması ve tenfizi hususlarını düzenlemektir.

Madde 2

1. Akit Tarafın vatandaşları, diğer Akit Tarafın adli makamlarınca yapılan hukuki ve ticari konulardaki işlemlerinde, bu Akit Tarafın vatandaşları ile aynı şartlarla yasal korunma hakkına sahip olacaklardır.

2. Bir Akit Tarafın vatandaşları hukuki ve ticari konularda hak ve menfaatlerinin korunması için diğer Akit Tarafın adli makamlarına, bu Akit Tarafın vatandaşlarının tabi olduğu aynı şartlarla serbestçe müracaat hakkına sahip olacaklardır.

3. Akit Taraflardan birinin ülkesinde idare merkezi bulunan ve bu Akit Tarafın mevzuatına uygun olarak kurulmuş tüzel kişiler, işbu Anlaşmanın hükümlerinden yararlanma hakkına sahip olacaklardır.

Madde 3

1. İşbu Anlaşmada aksi öngörülmediği takdirde, Akit Tarafların adli makamları birbirleriyle Akit Taraflarca tayin edilen Merkezi Makamlar aracılığı ile iletişim kuracaklardır. Türkiye Cumhuriyeti yönünden Merkezi Makam Adalet Bakanlığıdır. Azerbaycan Cumhuriyeti yönünden Merkezi Makam Adalet Bakanlığıdır.

2. İşbu Anlaşma hükümleri diplomatik veya konsolosluk kanalı ile iletişim kurulmasına engel teşkil etmeyecektir.

Madde 4

1. Merkezi Makamlar birbirleriyle talep edilen Akit Tarafın dilinde veya İngilizce iletişim kuracaklardır.

2. Adli yardım talepleri ve ekli belgeler talepte bulunan Akit Tarafın dilinde düzenlenecek ve bunlara talep edilen Akit Tarafın dilinde yapılmış onaylı tercüme eklenenecektir.

3. Bir adli yardım talebinin yerine getirilmesinin sonucu olarak elde edilen belgeler talep edilen Akit Tarafın dilinde düzenlenecektir.

Madde 5

Akit Tarafların Adalet Bakanlıkları, bir talep vukuunda, işbu Anlaşmaya konu teşkil eden adli sorunlarla ilgili olarak ülkelerinin mevzuat ve uygulamaları hakkında birbirlerine bilgi vereceklerdir.

KISIM 2

BÖLÜM I

HUKUKİ VE TİCARİ KONULARDA ADLİ YARDIM

Madde 6

Akit Tarafların adli makamları, hukuki ve ticari konularda özellikle Akit Tarafların mevzuatlarında öngörülen, belgelerin tebliği, tarafların ve tanıkların dinlenmesi, bilirkişi incelemesi ve diğer adli işlemlerin yerine getirilmesi hususlarında birbirlerine yardım sağlayacaklardır.

Madde 7

1. Bir adli yardım talebi şu hususları ihtiva edecektir:

- a) Talepte bulunan ve talep edilen adli makamların adı;
- b) Adli yardımı gerekli kılan davanın niteliği;
- c) Davayla ilgili tarafların isim ve adresleri -tüzel kişilerde isim ve idare merkezleri- ve varsa, temsilcilerinin isim ve adresleri;
- d) Eğer talebin konusu belgelerin tebliğine ilişkin ise, muhatabın tam adresi ve tebliğ edilecek belgeler;
- e) İfadelerine başvurulacak kişilerin isim ve adresleri ile eğer mevcutsa doğum tarihleri, vatandaşlıkları ve meslekleri;
- f) İfadelerine başvurulacak kişilere yöneltilecek sorular;
- g) Sağlanacak delilin niteliği veya yerine getirilecek diğer adli işlem.

2. Bir adli yardım talebi talepte bulunan makam tarafından imzalanacak ve resmi mührünü taşıyacaktır. Söz konusu talebe ekli belgeler, talepte bulunan Akit Tarafın hukukuna göre onaylanacaktır.

Madde 8

1. Talep edilen adli makam, talebin yerine getirilmesinde kendi devletinin kanun hükümlerini uygulayacaktır. Bununla birlikte, söz konusu Adli makam, talepte bulunan adli makamın özel bir usul veya yöntem izlenmesini istemesi durumunda, talep edilen Akit Tarafın iç hukukuna aykırı olmamak şartıyla bu usul veya yöntemi takip edecektir.

2. Talepte bulunan adli makamın istemesi durumunda, ilgili tarafların ve eğer varsa temsilcilerinin hazır bulunabilmeleri için, işlemlerin yapılacağı tarih ve yer hakkında bilgi verilecektir.

3. Talep edilen adli makam, talebin yerine getirildiğini tespit eden belgeleri talepte bulunan adli makama gönderecek veya talebin yerine getirilemediği durumlarda, bunu, sebepleri ile birlikte söz konusu adli makama bildirecektir.

4. Talep edilen Akit Taraf, kendi ülkesinde adli yardım taleplerinin yerine getirilmesi sebebiyle yapılan bütün masrafları üstlenecek ve bu masrafların ödenmesini talep etmeyecektir.

Madde 9

Bir adli yardım talebinin yerine getirilmesi, talep edilen Akit Tarafın egemenliğine, güvenliğine ve kamu düzenine zarar verebilecek nitelikte görülmekte ise böyle bir talebin yerine getirilmesi reddedilebilir.

Madde 10

1. Talepte bulunan Akit Tarafın bir adli makamında hazır bulunmak üzere çağrılan bir tanık veya bilirkişi, hangi uyrukta olursa olsun, Akit Tarafın ülkesinde, bu Taraf ülkesine girmeden önce işlenen bir suç veya eylemden dolayı hakkında kovuşturma yapılamaz veya tutuklanamaz veya kişisel özgürlüğü hakkında diğer herhangi bir kısıtlama getirilemez. Bir tanık veya bilirkişi ayrıca, tanıklık ifadesi ya da bilirkişilik görevinden dolayı hakkında kovuşturma yapılmayacağı, tutuklanmayacağı gibi bir mahkumiyet cezasının uygulanmasına da tabi tutulmayacaktır.

2. 1. fıkradaki dokunulmazlık, tanık veya bilirkişinin, adli makam tarafından hazır bulunmasının artık gerekmediğinin kendisine bildirildiği, terk etme olanağının bulunmasına rağmen ülkede kaldığı veya terk ettikten sonra kendi isteği ile döndüğü tarihi izleyen 7 günlük sürenin bitiminde sona erecektir.

3. Bir tanık veya bilirkişi için çıkarılan çağrı yazısında, talepte bulunan Akit Tarafın mevzuatında seyahat, ikamet masrafları ve bilirkişilik ücretinin ödenmesi için öngörülen şartlar belirtilecektir. Böyle bir kişinin talebi üzerine, yol ve ikamet giderlerinin karşılanması için talepte bulunan adli makamca bir avans ödenecektir.

BÖLÜM II

BELGELER

Madde 11

Akit Taraflardan birinin adli makamının talebi üzerine, diğer Akit Taraf, talepte bulunan Akit Tarafın vatandaşlarının şahsi, ailevi ve ekonomik durumları ile ilgili belgelerin suretlerini tercümesiz ve ücretsiz gönderecektir.

Madde 12

1. Akit Taraflardan birinin ülkesinde düzenlenmiş veya onaylanmış ve resmi mühür taşıyan belgeler diğer Akit Tarafın bir adli makamı önündeki işlemlerde tasdikten muaf tutulacaktır.

2. Akit Taraflardan birinin resmi makamlarınca düzenlenen belgeler, diğer Akit Taraf ülkesindeki resmi belgelerle aynı ispat gücüne sahip olacaktır.

BÖLÜM III

YARGILAMA MASRAFLARI VE TEMİNATTAN MUAFİYET

(JUDICATUM SOLVİ)

Madde 13

Bir Akit Tarafın vatandaşları, diğer Akit Tarafın adli makamları önündeki işlemlerinden dolayı salt yabancı olmaları veya diğer Akit Taraf ülkesinde ikametgahları bulunmamasından ötürü teminat akçesi (Judicatum solvi) vermeye yükümlü tutulmayacaklardır.

Madde 14

Akit Taraflardan birinin vatandaşları, diğer Akit Tarafın ülkesinde, adli harçlar, bilirkişi ve tanık ücretleri, avukatlık ücretleri, belgelerin tebliğ masrafları ve diğer yargılama giderleri gibi hususlarda bu Tarafın vatandaşları ile aynı şartlar altında adli müzaheretten yararlanmaya hak

kazanacaklardır.

Madde 15

İşbu Anlaşmanın 14. maddesi gereğince adli müzaheret, başvuruda bulunanın ekonomik, ailevi ve şahsi durumunu gösteren belgelere bağlı olarak hak kazanılacaktır. Belgelerin düzenlenişinde başvuruda bulunanın ikamet ettiği Akit Tarafın hukuku veya başvuruda bulunan her iki Akit Taraf ülkesinde ikamet etmemekte ise vatandaşı olduğu Akit Tarafın hukuku uygulanacaktır.

Madde 16

Eğer bir Akit Tarafın adli makamı, diğer Akit Tarafın ülkesinde ikamet etmekte olan bir kişiye bir işlemi yapması için belli bir süre vermiş ise, bu süre belgelerin söz konusu kişiye tebliğ tarihinden itibaren işlemeye başlayacaktır.

KISIM 3

HUKUKİ VE TİCARİ KONULARDA KARARLARIN

TANINMASI VE TENFİZİ

Madde 17

1. Akit Taraflar, diğer Akit Taraf ülkesinde verilmiş aşağıda gösterilen kararları, işbu Anlaşma hükümlerine uygun olarak kendi ülkelerinde tanıyacak ve tenfiz edeceklerdir:

- a) Hukuki ve ticari konularda verilmiş mahkeme kararları;
- b) Hukuki konularda bir mahkemece onaylanmış sulh anlaşmaları;
- c) Cezai konularda tazminata ilişkin olarak verilmiş mahkeme kararları.

2. İşbu Anlaşmanın yürürlüğe girmesinden sonra verilen kararlar, bu Anlaşma uyarınca tanıma ve tenfize tabi olacaktır.

3. Ancak işbu Anlaşmanın yürürlüğe girmesinden önce verilmiş olan kararların tanınması ve tenfizi "Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Karşılıklı Adli Yardıma İlişkin 2 Kasım 1992 tarihli Anlaşma" hükümlerine tabi olacaktır.

Madde 18

İşbu Anlaşmanın 17. maddesinde belirtilen kararlar aşağıdaki şartlara bağlı olarak tanınacak ve tenfiz edilecektir:

- a) Karar, verildiği Akit Tarafın hukukuna göre kesinleşmiş ve icra edilebilir olmalıdır;
- b) Davalının, kararın verildiği Akit Tarafın hukukuna göre, mahkemeye usulüne uygun bir şekilde çağrılmış ve iddialarını ileri sürme ve savunmaya imkansızlıkları halinde temsil edilebilme olanağı tanınmış olmalıdır;
- c) Aynı taraflar arasında, aynı sebep ve konuya dayalı olarak;
 - i) Tanıma ve tenfizin talep edildiği bir Akit Taraf mahkemesinde daha önce açılmış görülmekte olan bir dava,
 - ii) Tanıma ve tenfizin talep edildiği Akit Tarafın bir mahkemesince nihai bir kararla sonuçlandırılmış olan bir dava, mevcut bulunmamalıdır.
- d) Karar, tanıma ve tenfizin talep edildiği Akit Tarafın mahkemelerinin münhasır yetkisine girmeyen bir konuda verilmiş olmalıdır;
- e) Kararın tanınması ve tenfizi, tanıma ve tenfizin talep edildiği Akit Tarafın kamu düzenine aykırı olmamalıdır.

Madde 19

Başvuruya aşağıdaki belgeler eklenecektir:

- a) Kararın kesinleşmiş ve icra kuvvetini haiz olduğunu tevsik eden bir belge ile tam ve aslına uygunluğu onaylanmış bir örneği;
- b) Karar gıyapta verilmiş ise, gıyabında karar verilen tarafın usulüne uygun olarak çağrıldığını tespit eden gerekli belgelerin aslı veya onaylanmış örnekleri;
- c) Bu maddenin (a) ve (b) bentlerinde belirtilen başvuru ve belgelerin, kararın tanınmasının ve tenfizinin talep edildiği Akit Tarafın dilinde veya İngilizce onaylanmış çevirisi,

Madde 20

1. Kararların tanınması ve tenfize mütedair usule, tanıma ve tenfizin talep edildiği Akit Tarafın hukuku uygulanacaktır.
2. Tanıma ve tenfize karar veren mahkeme, kararın esasını incelemeyecektir. Mahkeme sadece işbu Anlaşmanın 19. ve 20. maddelerini gözönünde tutacaktır.

Madde 21

İşbu Anlaşmanın, tanıma ve tenfize ilişkin hükümleri, Akit Tarafların, yabancı bir kararın icrası sonucu elde edilen para ve eşyanın yurtdışına transferi ile ilgili hükümlerine hâlel getirmeyecektir.

KISIM 4

GENEL HÜKÜMLER

Madde 22

İşbu Anlaşma, Akit Tarafların katılmış olduğu ve katılacağı, bu Anlaşma ile düzenlenen konulara ilişkin hükümleri içeren uluslararası belgeleri ihlal etmeyecektir.

Madde 23

İşbu Anlaşmanın uygulanması ile ilgili olarak ortaya çıkabilecek sorunlar diplomatik yoldan çözümlenecektir.

Madde 24

1. İşbu Anlaşma onaylamaya tabi olacaktır.
2. İşbu Anlaşma onay belgelerinin teati edilmesinden 30 gün sonra yürürlüğe girecektir.
3. İşbu Anlaşma süresiz olarak yürürlükte kalacaktır. Her Akit Taraf, yazılı bildirimde bulunmak suretiyle Anlaşmayı feshedebilir. Bu halde Anlaşma, diğer Akit Tarafın yazılı bildirimini aldığı tarihten itibaren oniki aylık süre için yürürlükte kalacaktır.
4. İşbu Anlaşmanın yürürlüğe girmesinden sonra, "Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Karşılıklı Adli Yardıma İlişkin 2 Kasım 1992 tarihli Anlaşma hükümsüz olacaktır.

Bakü'de 3 Mayıs 2002 günü Türkçe, Azerice ve İngilizce olarak düzenlenmiş olup, tüm metinler aynı derecede geçerlidir. Yorumda aykırılık halinde İngilizce metin geçerli olacaktır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ADINA
Prof.Dr. Hikmet Sami TÜRK
Adalet Bakanı

AZERBAYCAN CUMHURİYETİ
ADINA
Fikret MEMMEDOV
Adalet Bakanı

**Agreement on Legal Co-Operation
in Civil and Commercial Matters Between
the Republic of Turkey and the Republic of Azerbaijan**

The Republic of Turkey and the Republic of Azerbaijan (hereinafter referred to as "Contracting Parties"),

Desirous of further promoting their friendly relations and of facilitating mutual assistance in civil and commercial matters on the basis of the principles of national sovereignty, equality of rights and of non-interference in the internal affairs of Contracting Parties,

Have decided to conclude an Agreement on mutual assistance in civil and commercial matters and have agreed as follows:

CHAPTER ONE

GENERAL PROVISIONS

Article 1

The purpose of the present Agreement is to regulate the legal protection of nationals of one Contracting Party in civil and commercial proceedings before the judicial authorities of the other Contracting Party, the co-operation of judicial authorities of both Contracting Parties in providing mutual legal assistance in civil and commercial matters and the recognition and enforcement of court decisions in civil and commercial matters.

Article 2

1. Nationals of one Contracting Party shall be entitled to legal protection in the proceedings before the judicial authorities of the other Contracting Party in civil and commercial matters on the same conditions as if they themselves were nationals of that Contracting Party.

2. Nationals of one Contracting Party shall be entitled to free access to judicial authorities of the other Contracting Party to lodge claims in civil and commercial matters on the same conditions as if they themselves were nationals of that Contracting Party.

3. Legal persons whose headquarters are located in the territory of one of the Contracting Parties and have been set up in accordance with the law of that Contracting Party shall be entitled to benefit from the provisions of the present Agreement.

Article 3

1. Unless otherwise provided by the present Agreement, the judicial authorities of the Contracting Parties shall communicate with each other through the Central Authorities designated by the Contracting Parties. The Central Authority on the part of the Republic of Turkey is the Ministry of Justice. The Central Authority on the part of the Republic of Azerbaijan is the Ministry of Justice of the Republic of Azerbaijan.

2. The provisions of the present Agreement shall not prevent the communication through diplomatic or consular channels.

Article 4

1. The Central Authorities shall communicate with each other in the language of the requested Contracting Party or in English.

2. Requests for judicial assistance and their supporting documents shall be drawn up in the language of the requesting Contracting Party and accompanied by certified translations into the language of the requested Contracting Party.

3. Any documents obtained through the execution of a request for judicial assistance shall be in the language of the requested Contracting Party.

Article 5

The Ministries of Justice of the Contracting Parties shall, upon a request, give information to each other on their law and practices in their countries with regard to legal problems that constitute the subject of the present Agreement.

CHAPTER TWO

SECTION I

LEGAL ASSISTANCE IN CIVIL AND COMMERCIAL MATTERS

Article 6

Judicial authorities of the Contracting Parties shall provide each other assistance in civil and commercial matters in particular serving documents, hearing parties and witnesses, examination of experts and performing other judicial act under the legislation of the Contracting Parties.

Article 7

1. A request for judicial assistance shall specify:

- a) The name of the requesting and the requested judicial authorities;
- b) The nature of the proceedings for which judicial assistance is required,
- c) The names and addresses of the parties to the proceedings-in case of legal persons their names and headquarters- and the names and addresses of their representatives, if any;
- d) If the subject of the request is service of documents, the full address of the addressee and the documents to be served;
- e) The names and addresses of the persons to be examined and their date of birth, nationality and occupation, if available;
- f) The questions to be put to the persons giving evidence;
- g) The nature of the evidence to be obtained or other judicial act to be performed;
- h) Other information necessary to execute the request;

2. A request for legal assistance shall be signed and officially sealed by the requesting authority. Its supporting documents shall be certified according to the law of the requesting Contracting Party.

Article 8

1. The requested judicial authority shall apply the provisions of its state's law for the execution of the request. However, it will follow a request of the requesting judicial authority that a special method or procedure be followed, unless this is incompatible with the internal law of the requested Contracting Party.

2. The requesting judicial authority shall, if it so desires, be informed of the time when, and the place where, the proceedings will take place, so that the parties concerned, and their representatives, if any, may be present.

3. The requested judicial authority shall send the documents establishing the execution of the request to the requesting judicial authority or shall inform the latter where the request is not executed, about the reasons

thereof.

4. The requested Contracting Party shall bear all the costs incurred in its territory in the execution of the request for judicial assistance and shall not claim the reimbursement thereof.

Article 9

The execution of a request for legal assistance may be refused if it is deemed that granting such request would infringe sovereignty, security or public order of the requested Contracting Party.

Article 10

1. A witness or expert, whatever his nationality, appearing on a summons before a judicial authority of the requesting Contracting Party shall not be liable to prosecution or detention, or subjected to any other restriction on his personal freedom, in the territory of the Contracting Party in respect of any act or crime committed before his arrival in that Contracting Party. A witness or expert shall also not be prosecuted, detained nor subjected to execution of a sentence in respect of a witness testimony or an expert opinion.

2. The immunity under paragraph 1 shall cease when the witness or expert, having had, for a period of a seven consecutive days from the date when he was informed by the judicial authorities that his presence is no longer required, or having an opportunity of leaving has nevertheless remained in the territory, or having left it, has returned voluntarily.

3. The summons for a witness or expert shall contain information about the conditions for the reimbursement of their travel expenses, subsistence allowances and expert fees under the law of the requesting Contracting Party. Upon request by such a person, an advance for travel and subsistence expenses shall be paid by the requesting judicial authority.

SECTION II

DOCUMENTS

Article 11

Upon request of the Judicial authority of one of the Contracting Parties, the other Contracting Party shall forward copies of the documents relating to personal, familial and economical status of the nationals of the requesting Contracting Party, without translation and free of charge.

Article 12

1. Documents issued or certified and officially sealed in the territory of one of the Contracting Parties shall be exempt from legalization in the proceedings before a judicial authority of the other Contracting Party.

2. Documents issued by the official authorities of one of the Contracting Parties shall have the same force of public documents in the territory of the other Contracting Party.

SECTION III

EXEMPTION FROM PAYMENT OF SECURITY (JUDICATUM SOLVI)

AND COSTS OF PROCEEDINGS

Article 13

Nationals of one Contracting Party shall not be required to give security (Judicatum solvi) in the proceedings before the judicial authorities of the other Contracting Party solely for the reason that they are foreign nationals or that they are not resident in the territory of that other Contracting

Party.

Article 14

Nationals of one of the Contracting Parties shall be entitled to benefit from legal aid such as payment of judicial charges, cost of expert opinions, witnesses, fees of lawyers, costs of service of documents and other costs of proceedings in the territory of the other Contracting Party under the same conditions as the latter's nationals.

Article 15

The legal aid under article 14 of the present Agreement shall be granted on the basis of documents evidencing the personal, familial and economical status of the applicant. The form of documents shall be governed by the law of the Contracting Party where the applicant resides or, if he does not reside on the territory of either Contracting Party, by the law of the Contracting Party whose national he is.

Article 16

If the judicial authority of a Contracting Party sets a deadline for an action to be taken by a person having residence in the territory of the other Contracting Party, such deadline shall start from the date of service of documents to that person.

CHAPTER THREE

RECOGNITION AND ENFORCEMENT OF JUDGEMENTS IN CIVIL AND COMMERCIAL MATTERS

Article 17

1. Contracting Parties shall recognize and enforce in their territory the following judgements rendered in the territory of the other Contracting Party in accordance with the provisions of the present Agreement:

- a) Court judgements in civil and commercial matters;
- b) Settlements in civil matters approved by a court;
- c) Court judgements in criminal matters as far as they relate to compensation.

2. Judgements rendered after the entry into force of the present Agreement shall be subject to recognition and enforcement under the present Agreement.

3. Only Judgements rendered before the entry into force of the present Agreement shall be subject to recognition and enforcement under the provisions of the Agreement between the Republic of Turkey and the Republic of Azerbaijan on Mutual Legal Assistance in Civil, Commercial and Criminal Matters of 2 November 1992.

Article 18

Judgements mentioned in Article 17 of the present Agreement shall be recognized and enforced subject to the following conditions:

- a) The Judgement should be final and enforceable under the law of the Contracting Party where it has been rendered;
- b) The defendant should have been duly served to appear before the court according to the law of the Contracting Party of which the judgement rendered and given opportunity to be represented where themselves have been unable to lodge their claims and defense;
- c) There should be no proceedings between the same parties, based on the

same facts and having the same purpose;

i) pending before a court of the Contracting Party where recognition and enforcement is sought and those proceedings were the first to be instituted, or

ii) which have resulted in a final decision by a court of the Contracting Party where recognition and enforcement is sought.

d) The judgement should have been rendered on a subject which does not fall under the exclusive jurisdiction of the courts of the Contracting Party where recognition and enforcement is sought;

e) Recognition and enforcement of the judgement should not be incompatible with the public order of the Contracting Party where recognition and enforcement is sought.

Article 19

The application shall be accompanied by the following documents:

a) A complete and duly certified copy of the judgement furnished with a certificate of finality and enforceability;

b) If the judgement was rendered by default, the originals or certified copies of the documents required to establish that the summons was duly served on the defaulting party;

c) A Certified translation of the application and documents indicated in the sub-paragraphs (a)-(b) of this Article into the language of the Contracting Party where the judgement is sought to be recognized and enforced or into English.

Article 20

1. The procedure for recognition and enforcement of judgements shall be governed by the law of the Contracting Party where recognition and enforcement is sought.

2. The court which decides on recognition and enforcement shall not review the merits of the judgement. It shall only take into consideration the provisions of Articles 19 and 20 of present Agreement.

Article 21

The provisions of the present Agreement relating to recognition and enforcement shall not prejudice the provisions of the law of the Contracting Parties concerning the transfer abroad of money and property obtained as a result of enforcement of a foreign judgement.

CHAPTER FOUR

FINAL PROVISIONS

Article 22

The present Agreement shall not derogate from international instruments containing provisions on the matters governed by this Agreement to which the Contracting Parties are, or shall become, Parties.

Article 23

Any difficulty which may arise in connection with the application of the present Agreement between the Contracting Parties shall be settled through diplomatic channels.

Article 24

1. The present Agreement shall be subject to ratification.
2. The present Agreement shall come into force 30 days after the exchange of instruments of ratification.
3. The present Agreement shall remain in force for an indefinite period. Each Contracting Party may denounce the Agreement in writing. In that case the Agreement shall remain in force for the duration of twelve months from the date the notification of denouncement is received by the other Contracting Party.
4. The Agreement between the Republic of Turkey and the Republic of Azerbaijan on Mutual Legal Assistance in Civil, Commercial and Criminal Matters of November 2, 1992 shall become invalid after the coming into force of the present Agreement.

Done at Baku, on 3rd May 2002, in duplicate each one in Turkish, Azerbaijan and English languages, all texts being equally authentic in case of divergence of interpretation, the English text shall prevail.

For the Republic of Turkey
H.E. Prof.Dr. Hikmet Sami TÜRK
Minister of Justice

For the Republic of Azerbaijan
H.E. Fikret MEMMEDOV
Minister of Justice

**Türkiyə Respublikası və Azərbaycan Respublikası
arasında mülki və ticarət işləri üzrə hüquqi əməkdaşlıq
haqqında**

M Ü Q A V İ L Ə

Türkiyə Respublikası və Azərbaycan Respublikası (bundan sonra «Razılığa Gələn Tərəflər» adlandırılan),

Dostluq əlaqələrinin daha da təşviq etdirilməsini və milli suverenlik, hüquq bərabərliyi və Razılığa Gələn Tərəflərin daxili işlərinə qarışmamaq prinsipləri əsasında mülki və ticarət işlərində qarşılıqlı hüquqi yardımı asanlaşdırmağı arzu edərək,

Mülki və ticarət işlərində qarşılıqlı yardım haqqında Müqavilə bağlanmasını qərara alaraq, aşağıdakılar barədə razılığa gəldilər:

**BİRİNCİ BÖLMƏ
ÜMUMİ MÜDDƏALAR**

Maddə 1

Bu Müqavilənin məqsədi bir Razılığa Gələn Tərəfin vətəndaşlarının digər Razılığa Gələn Tərəfin ədliyyə idarələri qarşısında mülki və ticarət işlərində hüquqi müdafiəsini təmin etməyi, hər iki Razılığa Gələn Tərəflərin ədliyyə idarələri tərəfindən mülki və ticarət işlərində qarşılıqlı hüquqi yardım göstərmək üçün əməkdaşlığı və mülki və ticarət işlərinə dair məhkəmə qərarlarının tanınması və icra edilməsini tənzimləməkdir.

Maddə 2

1. Bir Razılığa Gələn Tərəfin vətəndaşları digər Razılığa Gələn Tərəfin ədliyyə idarələrində baxılan mülki və ticarət işlərində həmin Razılığa Gələn Tərəfin vətəndaşları ilə eyni şərtlərlə hüquqi müdafiəyə malikdirlər.

2. Bir Razılığa Gələn Tərəfin vətəndaşları mülki və ticarət işlərində digər Razılığa Gələn Tərəfin ədliyyə idarələrinə həmin Razılığa Gələn Tərəfin vətəndaşları ilə eyni şərtlərlə sərbəst iddia qaldırmaq hüququna malikdirlər.

3. Razılığa Gələn Tərəflərdən birinin ərazisində iqamətgahı yerləşən və həmin Razılığa Gələn Tərəfin qanunvericiliyinə uyğun olaraq təsis edilmiş hüquqi şəxslərə də bu Müqavilənin müddəaları şamil edilir.

Maddə 3

1. Bu Müqavilədə başqa hallar nəzərdə tutulmadıqda, Razılığa Gələn Tərəflərin ədliyyə idarələri Razılığa Gələn Tərəflərin təyin etdikləri Mərkəzi Orqanlar vasitəsi ilə əlaqə yaradacaqlar. Türkiyə Respublikası tərəfindən Mərkəzi Orqan – Türkiyə Respublikası Ədliyyə Nazirliyidir. Azərbaycan Respublikası tərəfindən Mərkəzi Orqan – Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyidir.

2. Bu Müqavilənin müddəaları diplomatik və ya konsulluq kanalları ilə əlaqə yaradılmasına maneçilik törətmir.

Maddə 4

1. Mərkəzi Orqanlar bir-birləri ilə sorğu edilən Razılığa Gələn Tərəfin dilində və ya ingilis dilində əlaqə yaradırlar.

2. Hüquqi yardım haqqında sorğular və əlavə sənədlər sorğu edən Razılığa Gələn Tərəfin dilində hazırlanır və onlara sorğu edilən Razılığa Gələn Tərəfin dilində təsdiq edilmiş tərcümələr əlavə edilir.

3. Hüquqi yardımın yerinə yetirilməsi nəticəsində əldə edilmiş sənədlər sorğu edilən Razılığa Gələn Tərəfin dilində hazırlanır.

Maddə 5

Razılığa Gələn Tərəflərin Ədliyyə Nazirlikləri sorğu əsasında bu Müqavilənin predmetini təşkil edən hüquqi məsələlərlə əlaqədar olaraq ölkələrinin qanunvericiliyi və tətbiq edilən qanunlar barədə bir-birinə məlumat verirlər.

İKİNCİ BÖLMƏ

I HİSSƏ MÜLKİ VƏ TİCARƏT İŞLƏRİ ÜZRƏ HÜQUQİ YARDIM

Madde 6

Razılığa Gələn Tərəflərin ədliyyə idarələri mülki və ticarət işlərində xüsusilə, sənədlərin göndərilməsində, tərəflərin və şahidlərin dindirilməsində, ekspert rəylərinin alınmasında və digər məhkəmə sənədlərinin yerinə yetirilməsində Razılığa Gələn Tərəflərin qanunvericiliyinə uyğun olaraq bir-birlərinə yardım göstərirlər.

Madde 7

1. Hüquqi yardım haqqında sorğu aşağıdakıları əhatə edir:
 - a. Sorğu edən və sorğu edilən ədliyyə idarələrinin adı;
 - b. Hüquqi yardıma ehtiyac yaradan məhkəmə işinin mahiyyəti;
 - c. Məhkəmə işi ilə əlaqədar olan tərəflərin adları və ünvanları hüquqi şəxslərə gəldikdə isə onların adları və olduqları yer və mövcud olduqda onların nümayəndələrinin adları və ünvanları;
 - d. Əgər sorğu sənədlərin təqdim edilməsi ilə əlaqədardırsa, həmin şəxsin tam ünvanı və təqdim ediləcək sənədlər;
 - e. İfadələri alınacaq şəxslərin adları və ünvanları və əgər məlumdursa, onların doğum tarixləri, vətəndaşlıqları və peşələri;
 - f. İfadələri alınacaq şəxslərə veriləcək suallar;
 - g. Əldə ediləcək dəlilin mahiyyəti və ya yerinə yetiriləcək digər məhkəmə sənədləri;
 - h. Sorğunun yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan digər məlumatlar.
2. Hüquqi yardım haqqında sorğu bu sorğunu edən səlahiyyətli idarəsi tərəfindən imzalanır və rəsmi möhürlə möhürlənir. Sorğuya əlavə olunan sənədlər sorğu edən Razılığa Gələn Tərəfin qanunvericiliyinə uyğun olaraq təsdiq edilir.

Maddə 8

1. Sorğu edilən ədliyyə idarələri sorğunu icra etmək üçün öz dövlətinin qanunvericiliyinin müddəalarını tətbiq edir. Bununla yanaşı, sorğu edən ədliyyə idarəsi xüsusi bir üsul və ya prosedura əsasən fəaliyyət göstərməsini arzu etdikdə, sorğu edilən Razılığa Gələn Tərəfin qanunvericiliyinə zidd olmamaq şərti ilə bu üsul və ya prosedura tətbiq edilə bilər.

2. Maraqlı tərəflərin və əgər mövcuddursa, onların nümayəndələrinin iştirak edə bilmələri üçün sorğu edən ədliyyə idarəsinə onun xahişi ilə prosesual hərəkətlərin həyata keçiriləcəyi tarix və yer haqqında məlumat verilir.

3. Sorğu edilən ədliyyə idarəsi sorğunun yerinə yetirildiyini təsdiq edən sənədləri sorğu edən ədliyyə idarəsinə göndərir və ya sorğunun yerinə yetirilmədiyi hallarda bu barədə səbəbləri göstərilməklə həmin ədliyyə idarəsinə məlumat verir.

4. Sorğu edilən Razılığa Gələn Tərəf hüquqi yardım haqqında sorğuların yerinə yetirilməsi üçün öz ölkəsində çəkilən bütün xərcləri öz üzərinə götürür və bu xərclərin ödənilməsinə tələb etmir.

Maddə 9

Hüquqi yardım haqqında sorğunun yerinə yetirilməsi sorğu edilən Razılığa Gələn Tərəfin suverenliyinə, təhlükəsizliyinə və ictimai quruluşuna zərər verə biləcəyi güman edilərsə, belə bir sorğunun yerinə yetirilməsindən imtina edilə bilər.

Maddə 10

1. Sorğu edən Razılığa Gələn Tərəfin ədliyyə idarəsinə çağırılan şahid və ya ekspert vətəndaşlığından asılı olmayaraq Razılığa Gələn Tərəfin ölkəsində bura gəlməsindən əvvəl törətdiyi cinayətə və ya başqa bir əmələ görə məsuliyyətə cəlb oluna, həbs edilə və ya şəxsi azadlığı hər hansı bir şəkildə məhdudlaşdırıla bilməz. Şahid və ya ekspert şahid ifadəsinə və ya ekspert rəyinə görə məsuliyyətə cəlb oluna, həbsə alına və ya onun barəsində hökm icra oluna bilməz.

2. Bu maddənin 1-ci bəndində göstərilən immunitet şahidə və ya ekspertə onların iştirakının zəruri olmaması barədə ədliyyə

idarələri tərəfindən bildirildiyi tarixdən yeddi (ardıcıl) gün sonra şahid və ya ekspertin getmək imkanı olduğu halda bu ərazidə qaldıqda, yaxud onu tərk edib getdikdən sonra könüllü geri qayıtdıqda öz qüvvəsini itirir.

3. Şahid və ya ekspertin çağırış vərəqəsində sorğu edən Razılığa Gələn Tərəfin qanunvericiliyinə uyğun olaraq yol, yaşayış, gündəlik xərcləri və ekspert haqqının ödənilməsi şərtləri barədə məlumat əks olunur. Belə şəxsin müraciəti əsasında sorğu edən ədliyyə idarəsi tərəfindən yol, yaşayış, gündəlik xərcləri üçün avans ödənilir.

II HİSSƏ SƏNƏDLƏR

Maddə 11

Razılığa Gələn Tərəflərdən birinin ədliyyə idarəsinin sorğusuna əsasən digər Razılığa Gələn Tərəf sorğu edən Razılığa Gələn Tərəfin vətəndaşlarının şəxsi, ailə və iqtisadi vəziyyətini əks etdirən sənədlərin surətlərini tərcüməsiz və pulsuz göndərir.

Maddə 12

1. Razılığa Gələn Tərəflərdən birinin ölkəsində tərtib olunmuş və rəsmi təsdiq edilmiş sənədlər digər Razılığa Gələn Tərəfin ədliyyə idarələrində leqallaşmadan azad edilir.

2. Razılığa Gələn Tərəflərdən birinin rəsmi idarələri tərəfindən tərtib olunmuş sənədlər digər Razılığa Gələn Tərəfin ərazisində rəsmi sənədlərlə eyni güvvəyə malikdir.

III HİSSƏ

MƏHKƏMƏ XƏRCLƏRİ VƏ TƏMİNATDAN AZAD OLMA (JUDICATUM SOLVI)

Maddə 13

Razılığa Gələn Tərəflərdən birinin vətəndaşları digər Razılığa Gələn Tərəfin ədliyyə idarələrində baxılan işlər üçün yalnız xarici vətəndaş olduqlarına və ya Razılığa Gələn Tərəfin ölkəsində

yaşamadıqlarına görə təminat pulunun (Judicatum solvi) ödənilməsi tələb edilməyəcək.

Maddə 14

Razılığa Gələn Tərəflərdən birinin vətəndaşları digər Razılığa Gələn Tərəfin ərazisində məhkəmə xərcləri, ekspert haqqı və şahidlərə və vəkillərə ödəmələr, sənədlərin təqdim etmə xərcləri və digər məhkəmə xərcləri məsələlərində həmin Tərəfin vətəndaşları ilə eyni şərtlər əsasında hüquqi yardımdan istifadə etmək hüququna malikdirlər.

Maddə 15

Bu Müqavilənin 14-cü maddəsi əsasında hüquqi yardım müraciət edən iqtisadi, ailə və şəxsi vəziyyətini əks etdirən sənədlər əsasında təmin edilir. Sənədlər müraciət edən yaşadığı Razılığa Gələn Tərəfin qanunvericiliyinə və ya müraciət edən şəxs hər iki Razılığa Gələn Tərəfin ölkəsində yaşamırsa, vətəndaşı olduğu Razılığa Gələn Tərəfin qanunvericiliyinə uyğun olaraq tərtib edilir.

Maddə 16

Əgər bir Razılığa Gələn Tərəfin ədliyyə idarəsi digər Razılığa Gələn Tərəfin ərazisində yaşayan şəxsə hər hansı hərəkətlərin yerinə yetirilməsi üçün son müddət müəyyən etdiyi təqdirdə, bu müddət həmin şəxsə sənədlərin təqdim edildiyi tarixdən etibarən hesablanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLMƏ

MÜLKİ VƏ TİCARƏT İŞLƏRİ ÜZRƏ QƏRARLARIN TANINMASI VƏ İCRASI

Maddə 17

1. Razılığa Gələn Tərəflərdən hər biri digər Razılığa Gələn Tərəfin ərazisində çıxarılmış aşağıdakı qərarları bu Müqavilənin müddəalarına uyğun olaraq öz ərazisində tanıyır və icra edir:

- a. Mülki və ticarət işləri üzrə məhkəmə qərarları;
 - b. Mülki işləri üzrə hər hansı bir məhkəmə tərəfindən təsdiq olunan barışıq müqavilələri;
 - c. Cinayət işləri üzrə ziyanın ödənilməsi ilə bağlı məhkəmə qərarları.
2. Bu Müqavilə qüvvəyə mindikdən sonra çıxarılan qərarlar bu Müqaviləyə əsasən tanınır və icra edilir.
3. Bu Müqavilə qüvvəyə minənədək çıxarılmış qərarlar 2 noyabr 1992-ci il tarixli Türkiyə Respublikası ilə Azərbaycan Respublikası arasında mülki, ticarət və cinayət işləri üzrə qarşılıqlı hüquqi yardım göstərilməsi haqqında Müqaviləyə əsasən tanınır və icra edilir.

Madde 18

Bu Müqavilənin 17-ci maddəsində nəzərdə tutulan məhkəmə qərarları aşağıdakı şərtlərlə tanınır və icra edilir:

- a) Məhkəmə qərarı onu çıxaran Razılığa Gələn Tərəfin qanunvericiliyinə uyğun olaraq son və icra ediləcək olmalıdır;
- b) Məhkəmə qərarı çıxarılan Razılığa Gələn Tərəfin qanunvericiliyinə uyğun olaraq cavabdehə lazımı qaydada məhkəmə qarşısında çıxış etmək barədə bildirilmişdir və onun iddia vermək və özünü müdafiə etmək imkanı olmadığı halda, təmsil olunmaq imkanı təmin edilmişdir;
- c) Bu eyni tərəflər arasında eyni əsaslar və eyni predmeti olan
 - i) tanınma və icra həyata keçirilən Razılığa Gələn Tərəfin məhkəməsində birinci qaldırılan və həllini gözləyən;
 - ii) tanınma və icra həyata keçirilən Razılığa Gələn Tərəfin məhkəməsi tərəfindən son qərar çıxarılması ilə nəticələnən işlər olmamalıdır.
- d) Məhkəmə qərarının tanınması və icrası həyata keçirilən Razılığa Gələn Tərəfin məhkəmələrinin müstəsna səlahiyyətlərinə daxil olmayan predmet barədə çıxarılmalıdır;
- e) Məhkəmə qərarının tanınması və icra olunması tanınma və icra həyata keçirilən Razılığa Gələn Tərəfin ictimai quruluşuna zidd olmamalıdır.

Maddə 19

Sorğuya aşağıdakı sənədlər əlavə edilməlidir:

- a) Son və icra qüvvəsinə malik olduğu barədə təsdiqi əks etdirən məhkəmə qərarının tam və müvafiq qaydada təsdiq edilmiş surəti;
- b) Əgər məhkəmə qərarı qiyabi çıxarılmışsa, iştirak etməyən tərəfə məhkəmə çağırışının lazımı qaydada verilməsini təsdiq edən sənədin əsli və ya təsdiq edilmiş surəti;
- c) Ərizənin və bu Maddənin (a)-(b) bəndlərində göstərilən sənədlərin məhkəmə qərarının tanınması və icrası həyata keçiriləcək Razılığa Gələn Tərəfin dilinə və ya ingilis dilinə təsdiq edilmiş tərcüməsi.

Maddə 20

1. Məhkəmə qərarının tanınması və icrası tanınma və icra həyata keçirilən Razılığa Gələn Tərəfin qanunvericiliyi ilə tənzimlənir.
2. Tanınma və icra olunma barədə qərar çıxaran məhkəmə qərarın mahiyyətini yoxlamır. O, yalnız bu Müqavilənin 19 və 20-ci maddələrinin müddəalarını nəzərə alır.

Maddə 21

Bu Müqavilənin tanınmaya və icraya aid olan müddəaları xarici məhkəmənin qərarının icrası nəticəsində əldə edilən pul və əşyaların xaricə köçürülməsi haqqında Razılığa Gələn Tərəflərin qanunvericiliklərinin müddəalarına xələl gətirməyəcək.

DÖRDÜNCÜ BÖLMƏ

YEKUN MÜDDƏALAR

Maddə 22

Bu Müqavilə Razılığa Gələn Tərəflərin iştirakçı olduqları və ya olacaqları və bu Müqavilənin tənzimlədiyi müddəaları əhatə edən beynəlxalq sənədlərə xələl gətirmir.

Maddə 23

Bu Müqavilənin tətbiq edilməsi ilə bağlı Razılığa Gələn Tərəflər arasında ortaya çıxacaq bütün çətinliklər diplomatik kanallar vasitəsi ilə həll ediləcəklər.

Maddə 24

1. Hazırkı Müqavilə ratifikasiya edilməlidir.
2. Müqavilə ratifikasiya fərmanlarının mübadiləsindən 30 gün sonra qüvvəyə minir.
3. Bu Müqavilə qeyri-müəyyən müddətdə qüvvədədir. Hər bir Razılığa Gələn Tərəf onu yazılı şəkildə denonsasiya edə bilər. Bu halda Müqavilə digər Razılığa Gələn Tərəf denonsasiya haqqında bildirişi aldığı tarixdən 12 ay ərzində qüvvədə qalacaqdır.
4. Hazırkı Müqavilə qüvvəyə mindikdən sonra 2 noyabr 1992-ci il tarixli Türkiyə Respublikası ilə Azərbaycan Respublikası arasında mülki, ticarət və cinayət işləri üzrə qarşılıqlı hüquqi yardım göstərilməsi haqqında Müqavilə güvvəsini itirir.

Bakı şəhərində, 3 may 2002-ci ildə iki nüsxədə hər biri Türk, Azərbaycan və ingilis dillərində imzalanmışdır, bütün mətnlər eyni qüvvəyə malikdir. Təfsirdə fikir ayrılığı yarandığı təqdirdə ingilis dilində olan mətndən istifadə edilir.

Türkiyə Respublikası
adından

Azərbaycan Respublikası
adından

Hikmət Sami Türk
Ədliyyə Naziri

Fikrət Məmmədov
Ədliyyə Naziri